

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА || BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčna, hramadzka i litaraturnaja hazeta.

Adres Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1-1 (Wilno, Zawalna 1-1).
Redakcyja adčynienia ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Košty wydawania pakrywajuc skladki.
Składka u hod 4 zł., na paňhoda — 2 zł.,
na 3 miesiacy — 1 zł.

Каўказ і яго незалежніцкія імкненны

Многа мы ўжо пісалі аб розных народах і краінах, што ськідаюць ярмо сваёй няволі і імкнунца на волю. Сяньня хоць звольшага пазнаёмімся з Каўказам і з яго палітычна-незалежніцкім імкненнямі.

Каўказ — гэта Край між Чорным і Каспійскім морам на граніцы Эўропы і Азіі. Край гэты Каўкаскімі гарамі дзеўліцца на дэльве часці: на Прадкаўказье і Закаўказье.

Увесь Каўказ займае 469,220 кв. км. прастору і налічае (паводле статыстыкі з 1910 г.) 12 мілюонаў насельніцтва.

На поўначы Каўказу насельніцтва займаецца пераважна земляробствам і жывёлаводствам, а на паўдні садаводствам, вінным промыслам і ядвабніцтвам. Галоўным багаццем краю зьяўляюцца вялікія капальні нафты (газы), а так-жа мангану, мезді, жалеза, солі, волава, серабра і інш. Галоўным горадам Каўказу — Тыфліс, а галоўным портам — Батум.

Насельніцтва Каўказу розна-нацыянальнае і рознапляменнае. Некаторыя плямёны, што жывуць у Каўкаскіх горах дасягнішняга дня, яшчэ навукова не даследжаны. Усіх каўкаскіх плямён і народаў навука налічаетры-чатыры дзесяткі.

Заселены такім мноствам народаў, розных між сабой паходжаннем, мовай, верай, культурай і гістарычнымі традыцыямі, Каўказ на працягу вякоў тварыў цэлы рад большых і меншых дзяржаў. У канцы XVIII в., перамогшы і аслабіўшы Турцыю над Чорным морам, Расея пачала заваяваць і Каўказ. Найдалей у глыб Каўказу пасунулася Расея за Александра I. Аканчальнайе заваяваньне Каўказу Расеяй наступіла ў 1859 годзе.

Пасыль расейскай революцыі ў 1917 г. на Каўказе паўсталі незалежныя народныя рэспублікі: армянская, азэрбайджанская (татарская), грузінская і дэрбэнская. Бальшавікі аднак доўга жыць гэтым рэспублікам не дали. Цяпер край прадкаўкаскі становіцца бальшавіцкую адміністрацыйную адзінку пад назовам Паўночны Каўказі Дон, а закаўкаскія рэспублікі і армянская, азэрбайджанская і грузінская злучаны сяньня ў Закаўкаскую Федэрацию Савецкіх Рэспублік. Ведама, гэтыя рэспублікі, так як і Сав. Беларусь, зъяўляюцца звычайнімі правінцыямі Масквы.

Аднак задушыць жывы народ нялёгка. Вось 14.VII міну-

лага году ў Бруксэлі прадстаўнікі Азэрбайджану, Грузіі і Паўночнага Каўказу падпісалі Пакт Каўкаскай Конфедэрациі. Дакумент гэты пацвярджае каўкаскіх насьці злучэння сіл усіх каўкаскіх народаў у вызвольнай барацьбе, прадбача зарганізаваныне незалежнай і сконфедэраванай каўкаскай дзяржавы і азначае падставы, на якіх гэта дзяржава мае быць збудавана. Пакт гэты ў Конфедэрациі Каўкаскіх незалежных рэспублік прадбача так-жа і Армэнію.

Праўда, пакт падпісалі эмігранты, якія ўцякаюць ад бальшавіцкага прасльеду, апынуліся на чужыне. Але трэба ведаць, што гэта павадыры народау, якіх слухае і за імі ідзе. Ленін, як ведаем, рабіў революцию ў Расеі пераважна так-жа седзячы заграніцай. А прышоў час і Ленін апынуўся на чале Расеі. Прылзе так-жа час і павадыры Каўкаскай незалежнасці зъяўляюцца на сваёй бацькаўшчыне і стануць на яе чале.

Падпісаныне гэнага пакту на чужыне сапраўды ні ў чым не зъяўляе яго значэння. Каўкаскай эміграцыі не пакінула сваёго Краю, з прычыны якога ўнутранага ў ім перавароту, эміграцыя гэна — гэта вынік маскоўскага гвалту, дакананага на волі каўкаскіх народаў. На чале каўкаскай эміграцыі знаходзяцца людзі, абдараўаныя поўным даверам з боку свайго народау. Каўкаскія эмігранскія арганізацыі, што падпісалі пакт, гэта фактычна ўрады каўкаскіх народаў. Газеты пішуть, што Пакт Каўкаскай Конфедэрациі зъяўляецца верным адбіццём сяньняшніх настроў каўкаскіх масаў, якія ў горах, далінах і нягорах Каўказу часта аружна змагаюцца з бальшавікамі за сваю вольнасць. Ідеал незалежнасці Каўказу аб'яднаў у вадно цэлае ўсе народы Каўказу, бяз розніцы веры і нацыі.

Палітычна - вызвольны рух народаў Каўказу мае вялікое значэнне і для такога-ж вызваленія беларускага народау. Вольны і незалежны Каўказ няўхільна вядзе за сабой вольную і незалежную Украіну і тающую-ж урэшце Беларусь.

Спрыяем мы вызваленію з няволі кожнага народау, дык тым больш спрыяем мы незалежніка-вызвольнай прыправы народаў Каўказу, з вызваленіем якіх у некаторым значэнні лучыцца і наша вызваленіне.

Развал маскоўскага бальшавізму

Стары год прайшоў у краіне тэрору і рызыкоўных спробаў пад знакам задавальняючых здабыткаў звонку і крызвых падзеяў у нутры. Да паважнейшых сваіх здабыткаў у палітычнай галіне Масква адносіць дагаворы з Францыяй, Польшчай і, разумеецца, і свой уваход у Лігу Народаў.

У нутранай палітыцы ў саветах, прызнаць мусім, валадаром СССР не ўдалося ўпарадкаваць і давесці да трываласці сваё панаванне. СССР ад пачатку свайго існавання жывець у беспарыўнае трывоже. Як чорная сотня пры цары нацкоўвала цёмныя масы на „жыдов і инородцев“, авінавачваючы іх у ваўсіх бедах і слабасцях царскае Расеі, так і маскоўская бальшавікі нацкоўваюць „рэвалюцыйны авангард“ на „контр-рэвалюцыю“, якую бачаць у ваўсім і ўсюды. Гэта старая метода маскоўчыны, да якой ахвоча прыбягаюць і бальшавікі.

Калі раструбленая на ўесь сівет „пяцілетка“ не дала бальшавіком пажаданых вынікаў, авінавачвалі інжынераў у „сабатажы“. Калі гарады пачынаюць корыщица ад недастатку прадуктаў — авінавачваюць „кулакоў“ і наагул вёску. Шукаюць „вінаватых“ і іх, разумеецца, находзяць, а нашоўши — жорстка з імі распраўляюцца.

Доўгі час бальшавікі трубілі аб пануючай гармоніі і консолідацыі ў сваіх партыі, аж пакуль „жыдовік“ Троцкі, — як называў яго Ленін, — не пачаў развальваць бальшавіцкую крэпасць, да будовы каторай і сам прылажкы шмат працы. Выкідаючы Троцкага з партыі і граніцу СССР, прыдышуўшы апазыцыю, гэныя бальшавіцкія валадары былі пэўнымі, што яна больш не пасмее падняць галавы. Аднак забойства Кірова пераконала іх у ўзроўні сілы апазыцыі і нутраной небяспечы. А выкрытыя процімаскоўскія арганізацыі на Украіне і Беларусі не на жарт перапалохалі валадароў Масквы.

Старэйшыя з нас помніць, як царскія апрычнікі Трепов і Курлов бязылітасна душылі малейшыя прайавы вызвольнай думкі. Аднак гэная думка давяла да развалу царскую Расею і перамагла тыранаў. Сеньня ў СССР таксама бальшавікі бязлітасна распраўляюцца з вызвольнай думкай і незалежніцкімі імкненнямі паняволеных народаў. Будзьма аднак пэўнымі, што на палах, зрошаных крывёю верных сыноў Беларусі, Украіны і других паняволеных краін, чырвоны ўладары знайдуць сабе згубу.

Антон Паддубін.

Z dziejnaści Bielaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury.

w. Šalciny. Braslauskaha paw. Hadawaja sprawazdača z dziejnaści Hurtka B. I. H. i K. u Šalcinach za 1934 h. wyhlađuje hetak: Šalcinaŭski Hurtok u minułym hodzie byu zmuszył wiąsci swaju pracu ū źmat ciażejšich abstatinach, čymśia ū hadoch papiarednich, i dzieła hetaka, kalli tolki brać pad uwahu lik jaho publicznych imprezaў, to zdajecca, ū swajej pracy mała pasunuūsia napierad.

Pieraškody hetaja ū bielaruskaj prasvetlnaj pracy, jak i ūsiudy, — joś nutranaha i wonkawaha charakteru. Da pieršych, nis ličačy „ahulna biełaruskich“, zaličyć treba adsutnaś amal u praciu ū ūsiaho hodu najbolš dziejnych siabroў našaha Hurtka, wyjaždajučych z wioski z pryčyny mataljnych patreb, aproč hetaka — daločaja adlehlaśc pastaleńnia niekatarych siabroў Uradu ad ūsliby Hurtka (da 15 kl.) i h. d.

Pamiž pryčynami wonkawaha charakteru hałoūnaja byla toja, što paličyłasla zaciakaūlenie Hurtkom z boku administracyjnych uładaў. Adwiedańnie amal usich siabroў Hurtka kamandantam pastarunku z „pierakonywajučimi“, „dabrazyclywimi“ hurtarkami ab bieskarysnasci biełaruskaj pracy — nis spynialasia. Čutny byli i takija słoūnyja pastrachi, jak sekwestratar wiedaje, da kaho ū pieršuji čarhu jeciač — da hurtkoūcaj. Hetak ū ūdarala pa najsłabiejszej strunie našaha wiaskoūca. U dabawak minułaj wiasny adbylisia ū našaj wakolicy grysty; u liku niekalki aryštarwanych pad zakidam „wywrotowej“ dziejnaści byu adzin siabro hurtka. Pačalisia rewizy i dopyty druhich „padazronych“ asob — świdzamich biełarusau, zabiarańnie biełaruskich knižaki i časopisa. Wyniki ūsiaho hetaka jasnyja.

U ūwiazku z wyšejskazanym, konkretnej praca Hurtka za minuły hod hetkoja: sarhanizawańie dwuch referata u w. Jakužach, na temy: „Što takoje suchoty i jak z imi zmahacca“ i „Ahlad statutu T-wa B.I.H.iK.“ Preleħentam hetych publicznych referatau mieľ być abs. med. Jazep Malecki. Referaty nie adbylisia — administracyjnyja ūlady nie dali dazwołu. Hurtok arhanizawańie teatralneje pradstaŭlenie ū hetych-ža Jakužach („Paūlinka“ J. Kupaly), ū źmat bylo pałozana trudoū i koštaū, — adnek i hetaja impreza nie adbyłsia — palicyja nie pazwoliła. Hurtok pawodle mahčymaści pašryu bieł. drukowaneje słowa i bieł. pieśni i h. d. Adbyū aficyjalna tolki dwa pasiedžańni Uradu Hurtka, dnia 4.XI.34 i dnia 10.XII-34. Prywatnych pasiedžańni Uradu było niekalki. Uchodzidzacych papieraў było 4, wychodzacych — 8. Stan kasy Hurtka nastupny: prychod 15,21 zł., raschod 14,50 saldo 00,71 zł.

Dnia 19.I.1935 h. adbyūsia ahulny hadawy schod siabroū, na jakim wybrany nowy Urad u nastupnym składzie: staršyna — Aniška Aūhien z Šalcin, sekretar — Aniška Alena, skarbnik — Turonak Ihnat z m. Idoūta, Drujskaj woł., zastupniki — Ćwiackouškaja Felicyja i Ćwiackouški Piatro. Hurtok i nadalej mieścičca ū domie hr. Cypryjana Karalonka.

Plan pracy na budučnyiu takisamy, jak i minułych hadoch, a imienne — u 2-ch hałoūnich napramkach: 1) praca ūnuta — arhanizacyjna i tawaryskaha žycia (samaaświetlnaja praca siabroū, jak charakteru ahulnaha, hetek i fachowa-haspadarčaha, časiejszyja siabroūskija tawaryskija zborki i h. d.), 2) praca aświetlnaja i hramadzka na wonki (publicznyja refe-

